גמ' יכול יחלוץ. מצוה מוטלת עליו: **מאן שמעת ליה כו'.** ומתני' אליביה אתיא: **כלפי מטה.** דרך ירידה ומתרחקי מן המערכה: **כלפי מעלה.** ללד המערכה אין זו פרישות אלא קריבה אצל העיכול של אש: **ואפי' פירשו** [1]. נראה בעיני שאסר מן הגירסא ולמאי דגרס ה"פ ואפי' פירשו בתמיה [יא] והא מחוברין יעלו הוא דקאמר: **לא שנו.** דקאמר פירשו ירדו ומיהו איתנהו בכללו קדשים אלא שפירשו לאחר זריקה דכיון דנשעת זריקה מחוברים הוו קובעתן זריקה למזבח וכי פירשו הוו להו קדשים פסולין: **אבל פירשו לפני זריקה.** דנשעת זריקה לאו בני מזבח היו אתאי זריקה ושריתינהו להדיוט: **למעבד קתא דסכיני.** היכי דשריא בשר לגבי מזבח דלהכי קאי קשריא נמי עצמות למאי דקיימי והיינו הנאת כהנים כדבי שמעאל: **לו יהיה בעולה.** עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה ונאמר לו יהיה בנשם כחטאת כאשם תורה אחת להם הכהן [וגו'] לו יהיה: **מה אשם עצמותיו מותרין.** שהרי אף בשרו מותר ואי משום נותר דנשריפה, לא שייך נותר אלא במידי דבר אכילה כדכתיב (ויקרא ז) והנותר מבשר הזבח וגו': **לו יהיה.** יתירא הוא דמלי למיכתב עור העולה אשר הקריב לכהן [ב] לו יהיה למה לי: **עצמות קדשים.** הנאכלין כגון חטאת ואשם מועלין בהן דאין כאן שעת היתר להכניס: **ופליגא דר"א.** אדרבה: **פירשו לפני זריקה מועלין בהן לעולם.** דכיון דפירשו אינהו [ג] לאו בני הקטרה הינהו לא אהני להו זריקה ובאיסוריהו קיימי: **פירשו לאחר זריקה לא נהנין.** מדרבנן ולא מועלין כרבי ישמעאל דגמר מלו יהיה דאשם ואשם פירשו לאחר זריקה הוא דנהדי בשר אישתרו [ד] בזריקה להכניס: **מתני' וכולן.** פסולין שעלו דתנן בהן [ו] לא ירדו בין עצמות וגידים שהעלן מחובר ועכלתן האש: **שפקעו מעל המזבח.** לארץ: **לא יחזיר.** מ"ל להחזיר: **קודם חלות יחזיר.** בגמרא [ע"ב] מפרש טעמא: **ומועלין בהן.** דאכתי בני מזבח הינהו: **ואין מועלין בהן.** דכיון דהוו להו כמעוכלין כדמפרש בגמרא [פו:] הוו להו דבר שנעשית מצותו ואין מועלין בו [ז]: **גמ' מו' אי דליים בהו ממש.** שנשרפו כולן [ח]: בשריי

יכול יחלוץ גידין ועצמות ויעלה בשר לגבי מזבח ת"ל והקטיר הכהן את הכל הא כיצד מחוברין יעלו פירשו אפי' הן בראש המזבח ירדו מאן תנא דשמעת ליה דאמר פירשו ירדו רבי היא דתניא [1]והקטיר הכהן את הכל המזבחה לרבות העצמות והגידין והקרנים והטלפים אפילו [א] פירשו ואלא מה אני מקיים [2]ועשית עולותיך הבשר והדם לומר לך [א]עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי גידין ועצמות רבי אומר כתוב אחד אומר והקטיר הכהן את הכל המזבחה ריבה וכתוב אחד אומר ועשית עולותיך הבשר והדם מיעט הא כיצד מחוברין יעלו פירשו אפי' הן בראש המזבח ירדו: פירשו [ב] לא יעלו [וכו']: אמר רבי זירא לא שנו אלא שפירשו כלפי מטה אבל כלפי מעלה [ג] קרובי הוא דאקריבו לעיכול ואפילו [ד] פירשו אמר רבה הכי קאמר [ב]לא שנו אלא שפירשו לאחר זריקה אבל פירשו קודם זריקה אתאי זריקה ושריתינהו אפי' למעבד מינייהו קתא דסכיני סבר לה כי הא [ה]דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל נאמר [3]לו יהיה בעולה ונאמר [4]לו יהיה באשם מה אשם [ו]עצמותיו מותרין אף עולה עצמות [ה] מותרין מופני דאי לא מופני איכא למיפרך מה לאשם שכן בשרו מותר9 לו יהיה יתירא [ו] כתיב מתיב רב אדא בר אהבה [ז]עצמות קדשים לפני זריקה מועלין בהן [ז] לאחר זריקה אין מועלין בהן ושל עולה מועלין בהן לעולם אימא [ד]ושל עולה פירשו לפני זריקה [ח] אין מועלין בהן לאחר זריקה מועלין בהן לעולם ופליגא דר"א דא"ר אלעזר פירשו לפני זריקה מועלין בהם לאחר זריקה לא נהנין ולא מועלין: **מתני' [ג]**[ה]וכולן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר [ו]וכן גחלת שפקעה מעל גבי המזבח לא יחזיר [7]איברים שפקעו מעל גבי המזבח קודם חצות יחזיר [ו]ומועלין בהן לאחר חצות לא יחזיר ואין מועלין בהם [ח][ט]כשם שהמזבח מקדש את הראוי לו כך הכבש מקדש [ט] כשם שהמזבח והכבש מקדשין את הראוי להן כך הכלים מקדשין: **גמ' ה"ד [ו]אי דאית בהו ממש אפילו לאחר חצות נמי אי דלית בהו ממש אפי' קודם חצות נמי לא לא צריכא**

מאן שמעת ליה דאמר פירשו ירדו רבי היא. ופי' רש"י ומתני' אליביה אתיא ור"י פי' כרבנן דוקא היא דמדקתני לא יעלו משמע דאם עלו לא ירדו והא דאמרי רבנן והקטיר לרבות כו' ואפי' פירשו היינו פירשו ועודם על גבי המזבח והא דלא מוקי מיעוטא דועשית עולותיך הבשר והדם בירדו למטה משום דיאתא ליה למנקט רבותא דאפי' בעודם ע"ג המזבח ממעט עיכולי גידים וה"ה דממעטי בלא עיכול אם ירדו למטה ופירשו: **עיכולי עולה אתה מחזיר בו'.** ולעיל בדיש פירקין (דף פג:) דאיצטריך לרבוי פוקעין מהעולה היינו משום דמהכא לא ידעי' אלא בעודם על המזבח אבל למטה לא אי נמי כי היכי דלא נפקא ליה מאשר תאכל האש (ויקרא ו) משום דאיצטריך למעוטי עיכולי קטורת הכי נמי מקרא דהכא כיון דאיצטריך למעוטי עיכולי גידים ולית ליה הא דקאמר לעיל לאו ממילא שמעינן ליה והא דאיצטריך תרי קראי חד למעוטי קטרת וחד למעוטי גידים משום דאי מקרא דאשר תאכל האש לא יעלו [וכו']: אמר רבי זירא לא שנו אלא שפירשו כלפי מטה אבל כלפי מעלה [ג] קרובי הוא דאקריבו לעיכול ואפילו [ד] פירשו אמר רבה הכי קאמר [ב]לא שנו אלא שפירשו לאחר זריקה אבל פירשו קודם זריקה אתאי זריקה ושריתינהו אפי' למעבד מינייהו קתא דסכיני סבר לה כי הא [ה]דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל נאמר [3]לו יהיה בעולה ונאמר [4]לו יהיה באשם מה אשם [ו]עצמותיו מותרין אף עולה עצמות [ה] מותרין מופני דאי לא מופני איכא למיפרך מה לאשם שכן בשרו מותר9 לו יהיה יתירא [ו] כתיב מתיב רב אדא בר אהבה [ז]עצמות קדשים לפני זריקה מועלין בהן [ז] לאחר זריקה אין מועלין בהן ושל עולה מועלין בהן לעולם אימא [ד]ושל עולה פירשו לפני זריקה [ח] אין מועלין בהן לאחר זריקה מועלין בהן לעולם ופליגא דר"א דא"ר אלעזר פירשו לפני זריקה מועלין בהם לאחר זריקה לא נהנין ולא מועלין: **מתני' [ג]**[ה]וכולן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר [ו]וכן גחלת שפקעה מעל גבי המזבח לא יחזיר [7]איברים שפקעו מעל גבי המזבח קודם חצות יחזיר [ו]ומועלין בהן לאחר חצות לא יחזיר ואין מועלין בהם [ח][ט]כשם שהמזבח מקדש את הראוי לו כך הכבש מקדש [ט] כשם שהמזבח והכבש מקדשין את הראוי להן כך הכלים מקדשין: **גמ' ה"ד [ו]אי דאית בהו ממש אפילו לאחר חצות נמי אי דלית בהו ממש אפי' קודם חצות נמי לא לא צריכא**

מסורת הש"ס

א) לקמן קג., ב) תוספ' דמעילה פ"ח ה"ז ע"ש, ג) מעילה ט:, ד) יומא כ. ת"כ צו פ"ב ה"ה ועי' ספרי ראה עח, ה) ת"כ צו פ"א הי"א, ו) לעיל פד., ז) לעיל מו., ח) עי' רש"ק, ט) [וע"ע תו' בכורות כו. ד"ה המולם], י) עי' ירושי' תרומות פי"א ה"ד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לא שנו וכו' ועוד דבתר הכי שקיל. נ"ב דבכי' המוס' אלו קשים הבנה מ"ש דבתר הכי שקיל כו' ומשמע מדבריהם [שאין ר"ל מ"ש] בגמ' ואפי' פירשו אמתמיהין דהיינו דוקאפילו פירשו בלשון קושיא כדפרש"י אלא [היא כמו פיקפק] ואאפילו פירשו דקאמרי בברייתא קאי דסבור רבנן אפילו פירשו [ועלו ועל זה] אמר רבה ל"ש דקריבו אלא שפירשו סו' ולא כפרש"י וכן עיקר דרש"י דתק א"ע נפרש פירשו בלשון בתמיה ואינו מוכרח כלל וכן מנותר בילקוט וכן בספר מצה מעמש דלא גרים הכי קאמר אלא ה"ג אמר רבה לא שנו כו' וק"ל:

שינויי נוסחאות

א) ואפילו (כתה"י דר"ן): ב) ל"ל הפיקפק פירשו ירדו (בה"ז, וכ"ה בכי"ד ומ"). וקאי אברייתא דלעיל אסוף דברי רבי, ומייתי לה בקיצור. ובש"מ גרים אמר מר פירשו ירדו. [וכן גי' ל"ק אלא שהוא מעלים הגירסא פירשו אפילו הן בראש המזבח ירדו]. ועי' תוס' שהקשו על הגירסא שלפנינו. וי' אות ד: ג) מעלה אפילו פירשו קרובי הוא כו' (גירסת צ"ק): ד) לפי פי' התוס' תיבות ואפילו פירשו הוא פיקפק, וקאי אמילתא דמ"ק בברייתא דלעיל ואפילו בפירשו צריך הקרבה ואסור בהנאה, ועל זה אמר רבה לא שנו כו'. ולפ"ז גרסי' אמר רבה לא שנו וכו'. ולא גרסינן תיבות הכי קאמר. וכן הוא בגרס"ש בפ"ר הובא בפמוך אות י. וכ"כ הב"ח בס"ז ס"ג ופ"מ. ובכה"ז מלבד עוד לגרום פירשו אפילו כו'. והוא פיקפק אסוף דברי רבי. וגירסת ל"ק פירשו לא יעלו אמר רבה וקאי אמתמי'. ועי' תמצת דיוקא: ה) עצמותיה (*ב"ש): ו) יתירא הוא מתיב כו' (כי"צ, פרי"ד, וכ"ה ברש"י): ז) ל"ש בהן עד שעת זריקה (גליון): ח) זריקה מועלין בהן עד שעת זריקה לאחר כו' (שי"מ וצ"ק, וכ"ה בכי"מ וצ').

ובכה"ז גרים בלפמינו עש"כ: ט) מקדש את הראוי לו (ש"מ): י) ס"ל ואפילו פירשו. כלומר אמר מר במילתיה דת"ק לרבות עצמות וגידין ואפילו פירשו אמר רבה לא שנו דאמרי רבנן פירשו יעלו אלא כו'. ול"ג הכי קאמר (כתה"י וש"מ). [בכי"י נכתב קטע זה על הגליון, ובכי"פ נמצא קטע זה בדיוק שאח"ז אחר תיבות לאחר זריקה. ול"ע]: יא) והקושיא קאי אדברי רבי דס"ל דלעולם ילדו אפילו בפיכזו למערכה ולא ס"ל דיעלו אלא במחוברים דאל"כ הו"ל למלק בפיכזו (בה"ז). וגר' לזה נתכוון גם בהג' הב"ח שכתב דלפיכ"ש הך קושיא קאי אמתמי' עיי"ש, דמתמי' היינו רבי לפיכ"ש: יב) ל"ש לכהן יהיה והשאר נמשך (ש"מ): יג) ואינהו (כי"י): יד) ל"ל מישתרו (ש"מ): טו) ל"ל בין ותיבת הנך נמחק (*ש"מ): טז) כלן חסר ב' דיבורים: אי אית בהו ממש. שבשרן ניכר. הס"ד ומה"ד אפילו לאחר חצות נמי. דבשר היכי הוי עיכול. הס"ד ומה"ד אי דלית בו' (כתה"י וש"מ): יז) ל"ש נוסף אפילו קודם חצות נמי לא יחזיר וה"ה דאין מועלין בהן אם פקע למטה דהשתא לא חזי לא לתרומת [הדשן] דלאו דשן הוא ולא (להוצאה) [להקטרה] (ש"מ): יח) כספר ישן ולמאתי הגירסא כך אמר מר פירשו ירדו א"ר זירא לא שנו אלא כו' והיא גירסתו של רש"י (ב"ש), ועי' לעיל אות ד: כ) ל"ל דאם (צ"ק): **כא)** מיכת מהיים נמתק. (חזו"א זבחים סי"ט סס"ק מ"א ונעש"ב). וע"ע מו"ש בכורות סי' כ"ש סק"ט: **כב)** ל"ל במחובר (ש"מ): **כג)** ל"ל דגמר (ש"מ): **כד)** ל"ל דבאשם (גליון). ועי' מיק"ק שמיישב הגירסא. וגירסת בתה"י מלו יהיה רק דעולה. וע"ש ביאורו ומה שסקן על הגסת הל"ק: **כה)** ל"ל אבל אם פירשו לאחר זריקה התירתם זריקה ולא יעלו אי נמי כו' (ב"ש): **כו)** בש"מ וב"ש נוסף [עפ"י הר"ש בתרומות שם] ובמאי עסקינן אי לפני זריקה כולהו אסירי ואפילו מעילה איכא בקדשי קדשים [דאין כאן שעת היתר להכנים (כ"ה בר"ש)] אי לאחר זריקה (לרבה) [לר"א (ח"ט)] כולהו שרי (ולר"א) [ולרבה (ח"ט)] של עולה אסורין ושל אשם וחטאת כולן מותרין: **כז)** רבינו תם (ש"מ):

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פרק ו מהלכות מעה"ק הלכה ג:
כז ב מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה יב:
ג מיי' פ"י מהלכות מעה"ק הלכה י:
ד מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה יב:
כח **ה** מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה כ:
כט **ז** מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה יב יג:
ל **ח** מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה יח:
לא **י** מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְקִרְבוּ וּבְרָעָיו יִרְחֲצוּ בָּמָיִם
וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל
הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה: ויקרא א, ט
2. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם
עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם
זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל:
דברים יב, כז
3. וְהִכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֶת עֹלַת
אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב
לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: ויקרא ז, ח
4. בַּחַטָּאת בָּאָשָׁם תּוֹרָה אַחַת
לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְכַפֵּר בּוֹ לוֹ
יִהְיֶה: ויקרא ז, ז

מוסף רש"י

הובא בענין קודם

שיטה מקובצת

רבי היא. פ"ה דקאי נמי אתמני' והכי דקאמר פירשו לא יעלו לאו דוקא דס"ל דס"ל דאם עלו אחר שפירשו לירדו. ולא נהירא דאדרבה היה לו להסמיענו לירדו דהוי חידוש יותר וממילא הוי דעיגון דלא יעלו, ועוד דבמסכת חולין (דף ג.) מייתי לה ולא קאמר הא מני רבי היא אלא (מנן) [עלו] הכבייתא. לכך נראה לומר דלא קאי אלא על הכבייתא אבל מתני' אתיא כרבנן ולא יעלו דוקא אבל אם אפילו אחר שפירשו לא ירדו. וא"ת מנא להו לרבנן הני דמתני' דאם פירשו לא יעלו, י"ל דנפקא להו מהיכהנים והדם. וא"ת ומה לי למימר הכי עיכולי עולה הם, לימעוטי בהני דמתני' דלא יעלו, י"ל דחידוש הוא יותר לומר דאינו מעלה עיכולי גידים ועצמות אע"פ שהן בראשו כדאמר בר כבייתא לא יעלו, וא"ת מנלן הא אפיקתיה הבשר והדם לאמר שבראשי הכבשים כו' לומר דפירשו לא יעלו, י"ל דתרתי ש"מ דיש לנו להשוות מעשיהן בראשו של מזבח כמו לאמר שבראשי הכבשים למטה (ויהיו למטה) כלומר קודם שעלו, ומוהי פי' דקאי נמי (למתני') [למתני'], וא"ת אמאי לא קאמר ירדו, וי"ל דאגב דקאמר מתוכרן מי קאמר נמי פירשו לא יעלו אבל ה"ה דאם עלו ירדו (מהר"פ). ומיהו אין להביא ראיה דמתני' רבי היא מדדייקי בגמ' ממלן תנא דשמעת ליה פירשו ירדו רבי היא, דהתיא לאו אמתני' קאי אלא אבכייתא, ומצד דבפרק גיד הנשה דייק הכי אהך בכייתא ולא מייתי מתני' (ריב"א ז"ל.

ב"ש): **אתיא** זריקה ושריתינהו אפילו למעבד בהו קתא דסבינו. דעצמות בהו דאינו מעלה עיכולי גידים דף כח.), שופר של עולה לא יתקע, של אשם לא יתקע ואם תקע יצא, ש"ל דהכא פירש רבינו דאיירי בכבשי כל יעלו, ריבב"א ז"ל. ב"ש): **אתיא** זריקה ושריתינהו אפילו למעבד בהו קתא דסבינו. והא דאמר בפרק לאוהו ב"ד (ר"ה דף כח.), שופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא, של אשם לא יתקע ואם תקע לא יצא, היכי מייתי אי קודם זריקה למה לא יתקע בשל עולה, הא אמר הכא פירש קודם זריקה דמומר למעבד מיניהו קתא דסכינו, ואי לאחר זריקה מ"ט בשל אשם לא יצא. י"ל דהכא מייתי לאחר זריקה ואתם קודם זריקה, ת"ל אתם מייתי דפירשו ממיים. עי"ל דאתם ר"ל שופר שהקדישו לחיות דמיי עולה, ואשמא ניתא (מהר"פ). ח"ל תוס' תיקונים, ותומר מש"ה דהא דאמרינן בר"ה למתקע בשופר של עולה, מייתי למקוע קודם זריקה דאיכא לאחר זריקה מותר, ולכך לאוקמה בהפרישו לאחר זריקה דדבריהם לאחר זריקה יתקע, הא ממון בעלים ניתנו ע"כ (ב"ש): **אתיא** זריקה ושריתינהו. עיין כרש"י בגמגמות דף פג ע"ש: **עצמות** קדשים לפני וכו' לאחר זריקה אין מועלין בהן. לאמר נקט אין מועלין בהן, דדבר פשוט הוא שהרי הבשר מותר אף בגמילה, אלא אגב דנקטו קודם זריקה מועלין נקטו לאחר זריקה אין מועלין: **ופליגא דר"א.** עיין בתוס' בכורות דף כו [ע"א ד"ה התולם]: **אי** דלית בהו ממש אפילו קודם חצות נמי לא. פ"ה דאין בהם עכשו מעילה כיון דאפילו קודם חצות נמי לא. ד"ה דאין בהם ממש אפילו קודם חצות נמי לא יחזיר. וה"ה דאין מועלין בהן, דאם נפקע מעל גבי המזבח אינו מתרומת הדשן דאין בהם מועלין, ואפילו אחר מרומת הדשן לא יחזיר. וא"ת ואיזלך מלי לאימור דאין מועלין הרי אפר שע"ג התפוח קודם מרומת הדשן דאין בהם שום בו ממש גדול מזה ואפ"ה מועלין בו (משלה פ.), וי"ל דהתם לאוי הוא לעשות ממנו מרומת הדשן אבל הכא שפקע למטה שאינו עומד למרומת הדשן אין מועלין. ואין להקשות מכא דאמר לעיל עיסוי עולה אתה מחזיר, דהתם אייר דאית בהו ממש, ואע"ג דקרי להו מעוכלים לגמרי קאמר: **אי** דלית בהו ממשא אפילו קודם חצות נמי לא יחזיר. וה"ה דאין מועלין בהן, וק"ק דבמעילה אמרי' הנהנה מאפר תפוח מעל ואפילו אפר גמור, וי"ל דהתם באפר תפוח שעומד למרום ממנו את הדשן, או אפילו אחר מרומת הדשן לגמרן דאית בהם ממש דמועל, דוקא בהנאה דעומד בזמנה דקתי' להוצאה ונמצא שלא עשית מצותו, אבל הכא מייתי בקודם זריקה דלא חזי לא לתרומה ולא להוצאה. וא"ת דאם נקטינן שפקע למטה דלא חזי לא לתרומה ולא להוצאה. ש"מ דהא תניא לקמן אין מועלין בהן, דבר פשוט הוא שהרי הבשר מותר אף בגמילה, אלא אגב דנקטו קודם זריקה מועלין נקטו לאחר זריקה אין מועלין בהן. ל"ל דאם אינו מועלין בהן אינו מתרומת הדשן, ומה לי א